

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/451,Komunikat-dot-dzialania-Instytutu-Pamieci-Narodowej-w-zakresie-stosunkow-polsko-.html>
11.04.2026, 11:46

Komunikat dot. działania Instytutu Pamięci Narodowej w zakresie stosunków polsko - ukraińskich

Instytut Pamięci Narodowej pracuje nad historią relacji polsko - ukraińskich. Biuro Edukacji Publicznej IPN w maju 2001 rozpoczęło cykl konferencji naukowych, wchodzących w skład programu badawczo - edukacyjnego „Stosunki polsko-ukraińskie 1939-1989”. Program ten, realizowany przez OBEP w Lublinie, powstał w ramach ponadregionalnego programu badawczego „Wojna, okupacja, państwo podziemne”. Pierwsze seminarium, które odbyło się w Lublinie, z udziałem polskich i ukraińskich naukowców, poświęcone zostało tematyce „Antypolskiej akcji OUN-UPA 1943-1944”. Kolejna konferencja, dotycząca akcji „Wisła”, odbyła się 18 kwietnia 2002 r. w Krasiczynie, pod honorowym patronatem Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego. Zaprezentowano tam również wystawę „Polacy - Ukraińcy 1939 - 1947”.

W dniu 27 maja 2003 r. w Oratorium Marianum Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się dyskusja panelowa pt: "Przeszłość, która dzieli. Eksterminacja ludności polskiej na Wołyniu i w Galicji Wschodniej w latach 1943-1945". Dyskusję podzielono na dwa bloki tematyczne. Pierwszy pt: „Fakty” dotyczył wyników aktualnych badań nad tragedią, która wydarzyła się na Wołyniu i w Galicji Wschodniej w latach 1943-1945. Drugi blok pt. "Pamięć" dotyczył pamięci o tych tragicznych wydarzeniach i jej wpływu na relacje polsko-ukraińskie.

Ważnym wydarzeniem, w rozmowach o wspólnej historii, było otwarcie w Ambasadzie RP w Kijowie ukraińskiej wersji wystawy „Polacy - Ukraińcy 1939 - 1947” przygotowanej przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Lublinie. Wystawie towarzyszyła dyskusja panelowa „Wołyń 1943 - Przeszłość, która dzieli”, z udziałem polskich i ukraińskich historyków.

W ramach działalności wydawniczej BEP wydało pakiet edukacyjny „Stosunki polsko-ukraińskie w latach 1939-1947”, materiały z konferencji „Antypolska akcja OUN-UPA 1943-1944. Fakty i interpretacje” pod red. Grzegorza Motyki, z serii monografie: Igora Hałagidy „Ukraińcy na zachodnich i północnych ziemiach polskich 1947-1957”.

W 2001 r. Oddziałowa Komisja IPN w Lublinie wszczęła śledztwo w sprawie „zbrodni ludobójstwa popełnionych na terenie województwa wołyńskiego II Rzeczypospolitej w latach 1939 - 1945 przez nacjonalistów ukraińskich”. Obecnie pion śledczy IPN prowadzi ponad 51 śledztw w sprawie zbrodni nacjonalistów ukraińskich, popełnionych na ludności polskiej w latach 1939-1948 oraz 9 śledztw w sprawie zbrodni popełnionych na ludności ukraińskiej przez żołnierzy Wojska Polskiego, funkcjonariuszy MO, członków polskich oddziałów partyzanckich, funkcjonariuszy WUBP oraz polskiej ludności cywilnej. Ustalenia

dotyczące śledztw przedstawiono w siedzibie IPN w Warszawie, 1 lipca 2003 r., na konferencji „Zbrodnie nacjonalistów ukraińskich na ludności polskiej w latach 1939 – 1948 w świetle śledztw prowadzonych przez prokuratorów Instytutu Pamięci Narodowej”, omawiającej działania IPN zmierzające do wyjaśnienia okoliczności tragicznych wydarzeń na Wołyniu i Kresach Wschodnich. (stan śledztw przedstawia się następująco: 1. "Śledztwa Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawie zbrodni nacjonalistów ukraińskich na Podolu: dotychczasowe ustalenia, wnioski i zamierzenia na przyszłość" – prokurator Tomasz Rojek (OKŚZpNP we Wrocławiu). 2. "Przebieg, dotychczasowe ustalenia oraz uwarunkowania śledztw w sprawie zbrodni nacjonalistów ukraińskich popełnionych na szkodę ludności polskiej na terenie byłych powiatów: lubaczowskiego, przemyskiego, jarosławskiego i gminy Dynów w latach 1943-1948" – prokurator Marek Sowa (OKŚZpNP w Rzeszowie). 3. "Ustalenia śledztwa w sprawie zbrodni popełnionych przez nacjonalistów ukraińskich na Wołyniu na ludności narodowości polskiej w latach 1939 – 1945" – prokurator Piotr Zajac (OKŚZpNP w Lublinie).

Równocześnie w 2001 r. IPN podjął na nowo śledztwo w sprawie wymordowania w lutym 1944 r. przez żołnierzy Ukraińskiej dywizji SS „Galizien” ok. tysiąca Polaków we wsi Huta Pieniacka.

Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów przeprowadziło kwerendę źródłową zasobu archiwalnego IPN do publikacji „Wołyń-Galicja Wschodnia 1943-1944. Przewodnik po polskich i ukraińskich źródłach archiwalnych”, przygotowywanej z inicjatywy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w ramach współpracy z Komitetem do Spraw Archiwów Ukrainy, któremu przewodniczy prof. Hennadij Borijak. Wyniki kwerendy są przedstawione według schematu opisu materiałów archiwalnych przyjętych po konsultacji ze stroną ukraińską. (Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w Warszawie, oddziałowe BUiAD w Białymstoku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie i Wrocławiu i Wydziału Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w Bydgoszczy). Jednocześnie Instytut Pamięci Narodowej zwrócił się do władz Ukrainy z prośbą o udostępnienie dokumentów dotyczących wydarzeń na Wołyniu. Strona ukraińska przychyliła się do tego wniosku.

Instytut Pamięci Narodowej utworzył podstronę internetową w języku ukraińskim.